

Sørine Gotfredsens prædiken 8. søndag efter Trinitatis

Taler

Sørine Gotfredsen
Sognepræst

Dato

30. juli 2023

Sted

Jesuskirken, København

Jeg var vel stor teenager, da jeg begyndte at overveje, hvor udbredt det egentlig er at mene, at det er altafgørende vigtigt at leve. Altså, helt bogstaveligt for enhver pris prøve at undgå at dø. Især slog tanken mig, når jeg hørte om mennesker, der bestiger bjerge med risiko for at styrte ned, Formel 1-kørere, der på et splitsekund kan ryge ind i barrieren og bryde i brand, og cykelryttere, der med op mod hundrede kilometer i timen og verdens mest spinkle kropsbygning kaster sig ned ad de stejleste alper. Jeg var godt klar over, at mennesket kan rumme en basal drift efter at føle så stor intensitet, at alt andet er ligegyldigt, men det fik mig ikke til at undres mindre. Vil nogen virkelig risikere hele resten af livet for et enkelt øjeblik skyld? Ja, åbenbart, og det får mig stadig til at spekulere over, om vi mon i sidste ende er enige om, hvor værdifuldt det er så længe som muligt at holde sig i live. Det kan godt være, at jeg simpelthen tager tilværelsen for alvorligt, men mere og mere overvejer jeg, om man kan vænnes fra at tro på livets nødvendighed. Og om vi i denne tid i særlig grad er i færd med det.

Meget afhænger af, hvad der siges i den store samtale, og med ordene fra Matthæus Evangeliet om agtpågivenhed overfor dem, der hævder at tale mest sandt, opfordres vi til at være på vagt. Jesus advarer mod falske profeter, og dét i så brede vendinger, at det umiddelbart synes lidt diffust, men vi ved jo, at når Jesus taler om det falske, har det at gøre med alt, hvad der modsiger, hvem han er. Det falske er det, der vil trække os væk fra troen på Guds søn, og derudover kendes de falske profeter på deres frugter, da der nemlig er konsekvens forbundet med at have en klar holdning til, hvad vi bør mene og gøre. Her understreges den store alvor ved at vælge et standpunkt, og i forhold til spørgsmålet om at ære livet, er det indlysende, at man skal tænke sig grundigt om. Måske fornemmer I, hvor jeg vil hen, for angående begrebet aktiv dødshjælp er det særdeles vigtigt at tænke sig meget grundigt om.

Sagen er atter i denne sommer blevet heftigt diskuteret. Et stort flertal af danskerne går ind for lovliggørelse af aktiv dødshjælp, så sent som i aftes blev det nævnt i Nyhederne, hvilket jo kan være en del af grunden til, at statsministeren pludselig ved folkemødet på Bornholm fik stor trang til at tale om det. Men fint nok, emnet kan ikke optage os nok, og jeg skal ikke lægge skjul på, at der i mine øjne er noget falsk på spil i den store opbakning til aktiv dødshjælp. Hvad jeg mener med, at noget er falsk, skulle meget gerne om lidt stå klart, men først skal det siges, at jeg naturligvis udmærket forstår den stærke længsel efter udfrielse, der kan opstå, når man oplever stor lidelse. Eller er vidne til, at en anden lider. Jeg vil heller ikke afvise selv at kunne nå frem til punktet, hvor jeg i al hemmelighed som en barmhjertighedsgerning beslutter at hjælpe en anden herfra, hvis situationen er tilstrækkeligt entydig. Og vi er meget tæt på hinanden. Men jeg ville ikke sige det til nogen, for vi bør ikke inspirere eller opmuntre hinanden til at se det som accepteret norm. Samtidig forstår jeg naturligvis også argumentet om, at den enkelte skal have ret til selv at bestemme, hvornår man vil dø, men der er bare noget andet, der vejer endnu tungere. Frygten for hvad det gør ved os på den måde frivilligt at lukke døden ind i livet.

I romanen Kortet og landskabet af den franske forfatter Michel Houellebecq, møder vi den succesfulde kunstner Jed, der som stort set alle Houellebecqs hovedpersoner er temmelig livstræt. Det kniber med at se en mening med det hele, hvilket også hænger sammen med, at hans mor i sin tid begik selvmord. Det har svækket hans ”tilknytning til livet”, som han kalder det, og endnu værre bliver det, da hans syge far rejser til Schweiz for at modtage aktiv dødshjælp. Jed følger efter og finder frem til klinikken, hvor faderen er død, og konfronteres her med en assistent, der meddeler, at alt er gået korrekt til. Den kølige omgangsform får Jed til at gå amok, og hør blot: ”Han gik hen til hende og stak hende en knaldende lussing. Hun udstødte en slags kvalt jamren, men fik ikke tid til at forberede et modangreb. Han fortsatte med en voldsom uppercut på hagen, fulgt af en række hurtige underarmsslag. Mens hun stod og vaklede og prøvede at få vejret, trak han sig tilbage for at tage tilløb og gav hende et spark af alle kræfter i niveau med solar plexus. Denne gang sank hun sammen og ramte voldsomt ind i et af skrivebordets metalhjørner; der lød en tydelig knagen...” Ordene er groteske og ude af proportioner, hvilket skal få os til at overveje, om ikke den moderne praksis med at afslutte menneskers liv kan ses som værende ude af proportioner. I ren afmagt over farens skæbne i vor tids legaliserede indgriben i et menneskes liv, griber Jed selv til meget voldsom indgriben i et

menneskes liv, og mens legaliseringen af aktiv dødshjælp altid præsenteres som noget human, kan den måske i os vække noget af det allermest primitive til live. Jeg tror, at det er dét, Houellebecq prøver at fortælle os.

Noget af dette primitive kunne være, at vi i højere grad igen som tidligere i historien begynder bevidst at vurdere liv som mere eller mindre værdige at opretholde. Og at det kan blive mere og mere naturligt at opfatte nogen som overflødige og mest til besvær. En kølig pragmatisme kan vokse frem, og det kræver ikke overvældende stor fantasi at forestille sig, hvordan man selv en dag kan nå punktet, hvor nogen kan vurdere mit liv til ikke længere for alvor at være værd at leve. Hvad nu hvis jeg bliver alvorligt syg og kræver pleje hver eneste dag? Så er livet forandret, men det er stadig mit liv. Det lyder godt, når vi hævder, at enhver skal have den absolutte frihed til at bestemme selv, men hvad nu hvis man begynder at føle sig så lidt livsduelig, at man strejfes af tanken om, at andre så småt finder det passende, at man snart overlader pladsen i verden til en anden. En yngre og raskere og i det hele taget meget mere anvendelig type. Føles friheden til selv at bestemme så stadig som frihed, eller snarere som en forventning om selv snart at tage sagen i egen hånd? Vi bliver flere gamle, der mangler altid penge, velfærden vakler, og mange gør reelt ingen nytte. Det er her, det falske træder frem, hvilket vi især forstår, når vi ser det hele i lyset af, hvem Jesus er. Som sagt kan vi kende de falske profeter på frugterne af det, de siger, og frugten af at argumentere for døden som noget, vi selv kan sætte i værk, kan være, at livet skridt for skridt opfattes som mindre værd. Alt imens døden skridt for skridt erobrer nyt territorium i vores civilisation.

I kristen forstand rangerer livet altid over døden. Dette hierarki ligger fast, og vores store opgave er at blive ved med at ære det, uanset hvor meget, vi har midlerne til at bestemme selv. Det kristne hierarki mellem liv og død manifesteres af Jesus, der jo gennem opstandelsen triumferer over døden og ikke blot hermed præsterer den konkrete sejr, men også skærper vores indsigt i, at døden skal bekæmpes og aldrig må blive en kraft, som vi tillader at fylde. Og mens jeg naturligvis som sagt godt ved, at døden virkelig kan forekomme som udfrielse for den, der lider meget, kan man ved at ophøje den til legaliseret mulighed beskadige den afgørende ærefrygt for dette, at vi er skabt til at leve – som vi som de eneste levende skabninger ved. I modsætning til dyrene kan vi føle ansvar for på alles vegne at ære livet, og vi står hver dag placeret mellem livets Gud og dødens magt. Sløves den skarpe bevidsthed om dette, kan livet i længden miste sin suveræne plads øverst i hierarkiet, eftersom livet kun for os er

mere værd end døden, hvis vi bliver ved med at tro på, at det er sådan det er. Vores tro og sindelag er afgørende for, hvordan vi som fællesskab opfatter livet, der er alvor forbundet med at vælge et standpunkt, og det var jo netop tanken om det, der ramte mig, da jeg var ung. For ér vi egentlige enige om, hvor vigtigt livet er, og vil vi blive ved med at være det?

Når vi fristes til at lade mere hånt om livet, skyldes det, at vi har det destruktive i os. Vi kan frivilligt give døden plads, fordi vi med vores syndige natur er knyttet til den og ikke blot ser den som noget, der skal bekæmpes. Jeg mærker selv den mærkelige trang til at alliere mig med afslutningen, når det hele er svært, og de mange danskere, der er tilhængere af aktiv dødshjælp, mener det godt. Det ved jeg. Sagen er bare, at vi ikke altid selv ved, hvilken magt vi tjener. Dét, der i et isoleret tilfælde kan være barmhjertigt, kan bane vej for noget, der overordnet set i længden er ondt, og med tiden kan vi indse, at nihilismens tomme hvisken for hver dag får lov til at lyde lidt højere. Nihilismen er den kraft, der ikke kan formulere nogen grund til at sætte liv over død, og som reelt slet ikke anerkender, at der skulle være et hierarki mellem de to. Nihilismen er udtryk for ren intethed – jeg tror, at det var følelsen af dén, Houellebecqs hovedperson mødte i Schweiz – og noget af det mest mystiske ved os mennesker er, at vi kan elske livet og nedgøre det på samme tid. Nihilismens hvisken vil have os til at tro, at livet i virkeligheden slet ikke tilhører Gud, men blot os selv, hvorfor vi kan gøre med det, hvad vi vil. Én, der virkelig kendte nihilismens væsen, var filosofen Friederich Nietzsche, der skriver sådan her om et menneskeliv, hvor man ikke længere lader sig irettesætte af Gud: ”Hvor er vi på vej hen? Hinsides alle sole? Styrter vi ikke hele tiden? Og baglæns, sidelæns, fremad til alle sider? Er der endnu et oppe og nede? Farer vi ikke forvildet rundt som gennem et uendeligt intet? Ånder det tomme rum os ikke i nakken? Er det ikke blevet koldere? Kommer natten ikke stadigt tidligere og tidligere?”

Det kan godt være, at jeg simpelthen tager tilværelsen for alvorligt, men jeg frygter, at døden kan komme tidligere og tidligere, hvis vi ikke erkender, at der findes en falskhed i vores tale om den. Jeg frygter, at vi kan vænnes fra at tro på livets nødvendighed. Men samtidig tror jeg på, at vi i kraft af forholdet til Guds Søn, der her i verden besejrede døden og åbenbarede livets dybeste kraft for os, kan afvise den stemme, der vil give døden for meget plads og profeterer, at vi bør gøre det til norm frivilligt at bane vej for et menneskes sidste åndedræt. Jeg tror, at den tanke er fyldt med falskhed, skønt jeg som sagt ved, at der findes øjeblikke mellem os, hvor det er udfrielsen, der er mest barmhjertig. Men at gøre Faderens

vilje er som udgangspunkt forbundet med at ære det skabte liv så meget, at man ikke alene til sidste sekund holder livet i hævd, men også tror på, at det vil bestå i evigheden, når man en dag har trukket vejret for sidste gang. Det er Gud, der bestemmer, hvornår det skal ske, for det er Gud, der er øverst i hierarkiet. Og Gud er altid på livets side. Amen.

Kilde

soerine.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Nomineret til Årets Danske Tale 2023, Prædiken

Relateret

Mette Frederiksens folkemødetale
16. juni 2023

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/sorine-gotfredsens-praediken-8-sondag-efter-trinitatis>